

Dr. Oker-Blom Miksa, Doktor bácsinál falun. Pár szó a szülőkhez. A szerző engedélyével finnől fordította Pálfi Márton. Kiadta a Kolozsvári Tanári Kör. 1906. 31. 1. Ára 60 fillér.

A szerző a helsingforsi egyetemen a physiologia magántanára, a fordító középiskolai tanár; a fordításhoz előszót írt dr. Rügler Gusztáv, a kolozsvári egyetemen a közegészségtan rendes tanára s kiadó a Kolozsvári Tanári Kör. Szóval e kis magyar füzet orvosok és tanárok együttműködésének az eredménye; jele annak, hogy a munka célját fontosnak, eszközét helyesnek tartják. A szülőkhez intézett komoly és okos bevezetés után nagy közvetlenséggel, igen könnyeden, minden bántó vagy ízléstelen magyarázgatás nélkül érteti meg a füzet írója a fiúgyermekkel, hogy miért kell mindentől nagyon óvakodniok, ami nemi szervök épségét, egészségét befolyásolhatná. E tekintetben Burgerstein azt tartja legfontosabbnak, hogy a fiúk tájékoztatásban a korban nyerjenek, melyben még nem a venerikus fertőzéstől, hanem az önfertőzéstől kell őket féltetnünk, meg attól, hogy a nemi dolgokról illetéktelen tájékoztatást kapnak. E célra, a korai felvilágosításra Oker-Blom könyvecskéjét Burgerstein annyira jónak tartotta, hogy le is fordította németre. Ezzel a példával bizonyítani kívánom, hogy Pálfi is hasznos munkát végzett, mikor magyarra fordította e kis füzetet. Tartalmát ismertetni nem akarom, mert e sorok célja a figyelem felhívása és ama meggyőződés kifejezése, hogy ennek a kis munkának minden szülő kezébe eljutása a gyakorlati nevelés egyik legnehezebb kérdését *majdnem* megoldaná! Imre S.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

Revue Universitaire (1905 okt.—dec.; 1906 jan.—július).

Az 1905/6-ik évfolyam hasábjain aránylag kevés általános érdekű paedagogiai kérdés kifejtésével találkozunk. Mintha Franciaország mozgalmasságos politikai eseményei jelenleg nem kedveznének ily problémáknak. Az ismeretes egyházpolitikai törvények következtében a congregációs iskolák jó részéből világi magán-tanintézet lett, nem minden izgalom és rázkódtatás nélkül; ezek az átalakulások hatásukat éreztetik a tanügyi és paedagogiai irodalmon is. Egyebekben az 1902. évi középiskolai tantervek foglalkoztatják főképen a tanári közvéleményt, azonkívül a tanári fizetések s a tényleg nagyon kedvezőtlen nyugdíjazási viszonyok. Nagy hullámokat vert fel újabban a tanárok gyakorlati kiképzéséről való gondoskodás, az óraadó tanárok (adjoints) számának szertelen megnagyobbodása (kapcsolatban a lycenmok vagyongyűjtésének önállósításával), az aggregációk reformálása, az École Normale Supérieure újjászervezése, s a nagy szünidők kérdése.

Azon értekezések sorában, melyek a paedagogia körébe vágnak, első sorban Crouzet tanulmányát kell felemlítenünk *a szülői ház és az iskola irányáról*.^{*} Franciaországban ez a kérdés is «időszerű»: az Université és az Enseignement Libre versenye vetette fel. Az iskola a családot okolja részvétlenséggel, sőt ellenséges indulattal; a család pedig a gyermeknevelés balsikereivel kizárólag az iskolát szokta vádolni. A család és iskola közt kifejlődött ellentétek okait kutatva, Crouzet először is az Universitét veszi vizsgálat alá. Úgy találja, hogy az internátusi rendszer százados uralma okozta nem kis részben a szülőknél az iskolára hagyatkozását, s nemtörődömségeket gyermekeikkel; mert az a család, mely internátusba adja fiát, ezzel már felmentettnek érzi magát a nevelői gondoskodás felelőssége alól. Károsan hatott továbbá a bürokratikus rendszer, melynek következtében sok szülő az igazgatóval érintkezik, ahelyett, hogy a tanárokat keresné fel, amikor gyermekéről tanácsozni kíván. Vádolhatók a tanárok is, kik közül akárhányan tehernek érzik a szülőkkal való érintkezést, s inkább kerülnek, mint keresik a találkozást. Akadályozzák végül az iskola és a szülői ház összehangzó működését a túlságosan népes intézetek és osztályok; a szakrendszer kinövései; a szaktanároknak egymástól való elszigeteltsége; az osztályfőnöki intézmény hiánya s a tanároknak aránylag csekély társadalmi tekintélye. Még sokkal több vád érheti azonban a családot, mely igen sok esetben lerontja, vagy legalább károsan befolyásolja az iskola munkaságát. Már azzal, hogy gyermekünknek nagyon korán adunk könyvet a kezébe, ártunk értelmi fejlődésének; viszont erkölcsi nevelésével rendszerint nagyon későn szoktunk törődni. A gyermek sokszor már el van rontva, mikor iskolába lép. S utóbb is mennyi akadályt vet a család az iskolának! Gondoljunk csak a tanárok eljárásának nyílt vagy rejtett bírálataira, melyeket a családtagok a gyermek jelenlétében megengednek maguknak; azokra a sokszor illetlen gúnynevekre, melyek a családi kör kacagtatására állandóan ismételtetnek; a gyermek hibáinak sokszoros elpálistolására; igazolatlan óramulasztások alkalmával hazug mentségek előmozdítására; a szülők mérhetetlen hiúságára és elfogultságára (mikor gyermekeik hibáiról van szó, sokszor teljességgel képtelenek tárgyilagosan ítélkezni); a szülői ház enyhe és nem ritkán laza fegyelmére, szemben az iskola következetes rendszabályaival; a legműveltebb apák és anyák paedagogiai tudatlanságára, melynél fogva még hasznos érdeklődéssel sem bírják kísérni az iskola eljárásait, nem értik meg az alkalmazott módszerek indíté-

* Bővíve könyvalakban is megjelent: *Maitres et Parents* címen, Páris, Colin.

kait, a tanulmányok rendjét, a fegyelmező eszközök igazi célzatait, s általában azokat az elveket, melyeken az iskola egész munkássága alapszik. «Az esetek óriási többségében» — mondja Crouzet — «a család egyáltalán nem ismeri annak a működésnek természetét, szellemét, hatását, melyet támogatnia oly kívánatos dolog volna.» A család legtöbbször nem azt várja az iskolától, amit várnia kellene (erkölcsös jellemet, lelki műveltséget, szellemi képességeket), hanem életpályákra való előkészítést.

A külföldi tanügy ismertetését szolgálja a Revue ezen évfolyamának két cikke. Egyikben Bornecque elmélkedik a németországi felsőbb leányiskolák nő-tanárainak képzéséről; a másikban Launay leírja azon benyomásait, melyeket egy németországi gymnasium érettségi vizsgálatán szerzett. Az ismertetésnek minden sorából kiolvasható a cikkíró rokonszenve a német vizsgálati rendszer iránt, melynek különben évről-évre több híve van francia földön. A baccalauréat óriási fogyatkozásai elől ma már alig zárkózik el komoly tanférfiú.

A szellemi túlterhelés kérdésébe vág Malapertnek rövidre fogott értekezése: *A szellemi elfáradás megmérésére vonatkozó kísérleti vizsgálódások és a belőlök levonható paedagogiai következtetések.* A cikkíró — azt hisszük — nyitott kapukat dönget, midőn (Bolton vizsgálatainak közzététele után) a Griesbach-féle aesthesiométeres fáradtság-méréseket és a belőlök vont paedagogiai következtetéseket megbízhatatlanoknak mondja s általában az ezen a téren eszközölt vizsgálódásokat egyetemes törvényszerűségek megállapítására alkalmasoknak nem tartja. A fáradtság nyilvánulásai — úgymond — fölötte egyéniek: egyik tanulónál így, a másiknál amúgy jut kifejezésre a fáradtság s minden egyes tanulóra nézve variabilis körülményektől függ, aminők a hajlamok, a pillanatnyi hajlandóságok, a megszokások, a munka rhythmusa és módszere, a kifejtett energia mértéke és foka. Az iskolai szellemi elfáradás variál nemcsak minden egyes tanulónál és tantárgynál, hanem minden egyes tanárnál is; ennél fogva, még ha matematikailag ki tudnók is számfítani minden egyes gyermekre nézve a végzett szellemi munkából eredő elfáradás nagyságát, ennek hasznát *tantervek* készítésében nem vennők. A fáradtságmérés eddigi módszerei jobb esetben ingatag okulást nyújtanak; legtöbbször épenséggel cserben hagyunk. Mindezen vizsgálódásokkal szemben egyelőre nem tehetünk mást, mint várni.

Tanulságosan ismerteti ezen évfolyamban Gautier ama tapasztalatait, melyeket a párisi Lycée Louis-le-Grand osztálykönyvtáraival szerzett. Mint ismeretes, a francia állami középiskolákban eddig háromféle könyvtár volt: a tanári könyvtár (bibl. générale); a benn-

lakók tanuló szobáiban felállított kézi könyvtárak (bibl. de quartier) és a bennlakókat tankönyvekkel ellátó könyvtár (bibl. classique). A künnlakó tanulókról nem történt rendszeres gondoskodás. Főleg ezt a hiányt igyekezett pótolni a cikkíró, amidőn osztálykönyvtárakat szervezett, melyek az osztály tantermében helyeztetek el, a tanulók mérsékelt járulékaiból tartattak fenn és a tanár ellenőrzése alatt állottak. Első sorban a francia klasszikusokat szerezték be a tanulók, de más hasznos és tanulságos olvasmányokat is. Olyasvalamit szervezett Gautier, ami emlékeztet hazai decentralizált ifjúsági könyvtárainkra.

A didaktika és módszertan területéhez tartozik Dutil és Machat cikke a *földrajz tanításáról* (különösen arról a valóban nehéz gyakorlati problémáról, miképen lehet a heti 1 órás földrajzi tárgyat kellőképen hasznosítani) s Weillnek Seignobos új tankönyveire alapított fejtegetései a *történettanítás módjáról*. A magyar iskolai rend szempontjából meglepheti az olvasót, hogy a cikk írója még mindig ragaszkodik a felső osztályok hagyományos módszeréhez, mely szerint a tanár előadásait lejegyzik a növendékek. «A tanulónak a 15-ik évtől kezdve (!) képesnek kell lennie arra, hogy egy összefüggő előadást figyelemmel hallgasson és lényegét lejegyezze.» Sokkal rokonszenvesebbnek találjuk az alsó osztályokra nézve ajánlott módszert, melynek lényege az, hogy a tanár a tankönyvnek (persze jó tankönyvnek) a szövegét magyarázza és ehhez fűzi tanítását. Igen érdekesek a cikknek azon részei, melyek a történelmi tankönyvek illusztrációjáról, az anyag kiszemeléséről, az úgynevezett történelmi realizmusról, a történelmi egyéniségek didaktikai szerepéről, a tárgyalás részreghajlatlanságáról szólnak. (f.)

*

Lehrproben und Lehrgänge. 1906. I. és II. füzet.

A folyóirat f. évi első füzetében Münch Vilmos, Morsch Henrik «Das höhere Lehramt in Deutschland und Österreich» című művének ismertetése kapcsán mindamaz óhajokat és nézeteket összefoglalja, melyek napjainkban Németországban az ifjúság nevelése, fegyelmezése, a tanárok kiképzetése és előléptetése körül a pädagogusokat foglalkoztatják.

Schmidkunz János «Philosophie und Pädagogik für Bildungsfreunde» című tanulmányában ama nézetének ad kifejezést, hogy azon nyilvános előadások tárgyai között, melyeket minden évben egyetemi, műegyetemi, akadémiai és középiskolai tanárok tartani szoktak, a philosophia — főleg a psychologia, logika, ethika és æsthetika — és a pädagogia okvetlenül helyet találjon. Ezen előadásokra nézve,